

Філіпенко Анастасія Сергіївна,

кандидат юридичних наук

(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9628-7426>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ І ВАНТАЖІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Наразі в державі існує спеціальний державно-правовий механізм, відповідно до якого здійснюється державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Цей механізм складається, по-перше, з організаційно-структурних формувань, по-друге, з адміністративно-правових засобів впливу на відносини, що складаються в зазначеній сфері. Наведені прийоми регулятивного впливу щодо транспортного забезпечення зовнішньоекономічних операцій є передумовою розширення міжнародного співробітництва та забезпечення соціально-економічного розвитку України. У перебігу дослідження виявлено проблеми в системі адміністративно-правового регулювання переміщення транспортних засобів і вантажів через митний кордон України та визначено деякі напрями поліпшення ситуації.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність; мито; митний контроль; адміністративно-правове регулювання; національне та міжнародне законодавство; перевезення; транспортні засоби.

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки найважливішим стає підвищення якості міжнародних перевезень, відповідно до чого можна визначати конкретний вид транспорту, мати певні доходи, утримувати свою нішу на транспортному ринку. Виходячи з цього, основною метою, яку треба досягти, стає повне задоволення потреб клієнтів у перевезеннях, причому в припустимі для них терміни, та встановлення тарифів із мінімальними витратами.

З позиції держави ефективність транспортного забезпечення її зовнішньоторговельних зв'язків характеризується:

- збільшенням бюджетних надходжень від транспортної діяльності з доставки експортних та імпортованих товарів;
- досягненням соціальних ефектів (підвищення рівня доходів зайнятих у транспортній галузі);
- збереженням та розвитком транспортної інфраструктури;
- підтриманням високого статусу країни на світовому ринку транспортних послуг;
- зменшенням негативного впливу транспорту на навколишнє середовище;
- економією трудових, матеріальних та енергетичних ресурсів;
- формуванням позитивного іміджу національних експортерів та імпортерів.

Оскільки транспортний фактор помітно впливає на контрактні ціни в будь-якій сфері зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД), її учасникам важливо добре орієнтува-

тися в процесах, що відбуваються на ринку транспортних послуг, уміти вибрати найбільш оптимальні транспортні умови з метою забезпечення ефективності зовнішньоекономічних операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова думка зосереджена здебільшого на дослідженні умов досягнення ефективності міжнародних перевезень, що й відображено в численних працях вітчизняних та зарубіжних авторів: Ю. А. Щербаніна, О. Г. Кришко, А. В. Жирун, А. І. Фісенка. Окремі питання стосовно проблематики цього дослідження знайшли своє відображення в працях науковців у галузі зовнішньоекономічної діяльності, зокрема А. М. Гуда, М. І. Дідківського, Е. А. Зіня, В. В. Поєдинок, Л. С. Полішук, Т. В. Філіпенко. Під час написання роботи були використані наукові роботи таких фахівців у галузях транспортного права та договірних відносин, як В. І. Гречук, В. В. Кадала, О. В. Столярський, М. Л. Шелухін. Натомість питання особливостей адміністративно-правового регулювання переміщення транспортних засобів і вантажів через митний кордон України не знайшло належного відображення в науковій літературі й залишається до кінця не з'ясованим, хоча окремі згадування можна знайти в працях деяких авторів.

Метою статті є на основі аналізу чинного законодавства України визначення особливостей адміністративно-правового регулювання переміщення транспортних засобів і вантажів через митний кордон України та формулювання окремих пропозицій щодо вдосконалення, модернізації норм чинних актів управління в частині здійснення більш якісного правового регулювання ЗЕД у країні.

Виклад основного матеріалу. Для захисту національних інтересів Україна здійснює митне регулювання, використовуючи різні способи впливу на учасників суспільних відносин, при цьому сприяє їхній діяльності або створює несприятливі умови для реалізації окремих видів угод у сфері ЗЕД. Отже, у сучасних умовах механізм регулювання зовнішньоекономічних відносин державою ґрунтується на останніх досягненнях міжнародного митного права та властивостях підприємницької діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

У своєму дисертаційному дослідженні А. М. Гуд до ключових особливостей сучасної системи митно-правового регулювання ЗЕД в Україні зараховує:

- 1) високий рівень її правового забезпечення;
- 2) уніфікацію організаційно-правових, адміністративних, технічних компонентів систем регулювання ЗЕД та їхню міжнародну сумісність [1, с. 14–15].

Усі імпортовані, експортовані, транзитні товари та інші предмети, а також фізичні особи переміщуються через митний кордон України під митним контролем.

Згідно з чинним законодавством, митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм українських нормативно-правових актів із питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку [2].

Для забезпечення здійснення митного контролю за транспортними засобами та товарами, які переміщуються через митний кордон України, у пунктах пропуску на митному кордоні України, у межах прикордонної смуги на державному кордоні України, у річкових і морських портах, аеропортах, на залізничних станціях, на територіях підприємств і спеціальних митних зон та в інших місцях, визначених митними органами, створюються зони митного контролю. Ідентифікація транспортних засобів і товарів відбувається митницею за допомогою використання одноразових номерних запірно-пломбувальних пристроїв, голографічних міток, печаток, нанесення цифрового, літерного чи іншого маркування, ідентифікаційних знаків, проставлення штампів, узяття зразків і проб, складання опису товарів і транспортних засобів, використання товаросупровідної документації тощо [3, с. 54].

Є особливості в митному контролі товарів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом та лініями електропередачі, а також перетину через

митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях. Вони також регламентуються нормами Митного кодексу України.

Отже, об'єктами митного контролю виступають товари й транспортні засоби комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України; валюта; документи, які необхідні для переміщення товарів та транспорту. До суб'єктів належать посадові особи митних органів України, Державної прикордонної служби України, а також адміністрація портів, аеродромів, залізничних станцій; декларанти, а саме фізичні особи, що переміщуються через митний кордон України, юридичні особи, учасники ЗЕД, брокери; особи, що сприяють проведенню експертиз та досліджуванню товарів.

Може здійснюватися спільний митний контроль на митному кордоні України разом із митними органами суміжних держав на підставі міжнародних договорів України.

У системі міжнародних перевезень найскладнішими для митного огляду є великогабаритні об'єкти: залізничні вагони, контейнери, трейлери, легкові та вантажні автомаши-ни тощо. Фізичний огляд умісту транспортних засобів можна робити тільки вибірково, тому що такі операції пов'язані з реалізацією цілого комплексу трудомістких і тривалих розвантажувально-навантажувальних робіт, виділенням додаткових штатних одиниць персоналу митниці, наявністю спеціально виділених для цього майданчиків і под. З таких же причин вибірково оглядають і самі транспортні засоби, їхні конструкційні вузли, що потенційно можуть використовуватися для приховування предметів контрабанди.

Учені на чолі з академіком АЕН України Ю. Г. Козаком виокремлюють такі етапи митного оформлення товарів та транспортних засобів:

Прийняття, реєстрація та облік митних декларацій. Цей етап передбачає перевірку додержання всіх умов прийняття вантажної митної декларації; прийняття декларації, її електронної копії та пакета документів до неї; реєстрацію та перевірку вантажної митної декларації; наостанок – формування митної справи.

Контроль правильності визначення коду товару відповідно до товарної номенклатури ЗЕД та країни походження, а також за додержанням заходів нетарифного регулювання. Ініціюється проведення митного огляду; перевіряється відповідність документів вимогам заповнення, комплектності.

Контроль митної вартості товару та валютний контроль.

Контроль митних платежів. Перевіряються: підстави для надання пільг та преференцій, правильності їхнього застосування; відповідність даних про банківські реквізити суб'єкта ЗЕД; надходження коштів на депозитний рахунок митного органу; правильність нарахування митних платежів та контроль за правильністю застосування пільг сплати вищезазначених платежів. Окрім того, здійснюється контроль за своєчасністю сплати митних платежів та наданням відстрочення та розстрочення.

Випуск та огляд товарів. Перевіряється проведення попередніх етапів; приймається рішення про огляд; проводиться огляд товарів та транспортних засобів; приймається рішення про випуск товарів і на документах проставляється штамп «Під митним контролем» [4, с. 185–186].

Положення про митну декларацію регламентує оформлення й використання митних декларацій, на підставі яких декларуються товари, які переміщуються або пересилаються через митний кордон України підприємствами, й інші товари, що відповідно до законодавства України декларуються шляхом подання митної декларації, передбаченої для підприємств; порядок унесення змін до митних декларацій, їхнє відкликання та визнання недійсними [5, п. 1].

Дослідивши норми Митного кодексу України, погоджуємося з переконаннями А. М. Гуда, який у своїй науковій праці розкрив сутність організації митно-правового регулювання ЗЕД стосовно невідповідності орієнтирам сучасної митної політики тлумачення поняття «органи доходів і зборів» як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової й митної політики. Відбувається переорієнтація органів публічної влади, які реалізують митну політику, з фіскальної та

контрольної функції на сервісну й правозахисну. Таке ставлення говорить про необхідність зміни моделі системи органів влади, що здійснюють адміністративно-правове регулювання в галузі митної справи. Нова модель буде сприяти здійсненню податкової та митної політики держави відповідно до реалій сьогодення [1, с. 195].

Висновки. Зважаючи на викладене вище, необхідно узгодити й імплементувати норми законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо уніфікації граничних митних та нетарифних обмежень у ЗЕД загалом, зокрема здійснення інтернаціональних перевезень. Для забезпечення загальних інтересів держави необхідно віднайти компроміс між економічними інтересами країн-членів ЄС та України при запровадженні уніфікованих процедурних обмежень. Наразі для вдосконалення митно-правового регулювання потрібна сучасна структурно-функціональна концепція, нові підходи щодо використання державно-дискримінаційних заходів.

З огляду на правове регулювання міжнародних транспортних перевезень, актуальним є гармонізація внутрішнього митного законодавства України з міжнародними стандартами, зокрема з правом Євросоюзу. При цьому особливого значення набуває імплементация норм Конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) 1975 р. [6].

Конвенція МДП є правовою підставою системи митного транзиту та сукупністю процедур, що дають змогу переміщувати через митний кордон транспортні засоби та контейнери. За допомогою цієї системи спрощуються процедури з переміщення товарів через митний кордон та забезпечується митна безпека, а саме:

1) скорочується кількість вимог до перевезення вантажів, що встановлені національним законодавством;

2) зменшується трудомісткість фізичного огляду транспортних засобів і вантажу в державах транзиту, який полягає лише в документальному контролі, перевірці печаток, пломб та зовнішнього стану контейнера;

3) знижується ризик подання уповноваженими органами недостовірної інформації, оскільки міжнародні операції здійснюються за одним транзитним документом;

4) зменшуються перешкоди на шляху руху вантажів, які пов'язані з оглядом, що своєю чергою сприяє розвитку міжнародної торгівлі.

Але нині Міжнародний союз автомобільного транспорту використовує застарілі паперові форми книжок МДП, що створює зайві перешкоди в розвитку європейської інтеграції та реалізації перспективних проектів міжнародних транспортних коридорів. Крім того, це суперечить світовому тренду на зниження кількості бар'єрів і спрощенню процедур під час організації міждержавних транспортних перевезень. Отже, доцільним є порядок з електронним декларуванням товарів і транспортних засобів запровадження електронної форми книжки МДП.

Упровадження нових інформаційних технологій є вкрай необхідним: завдяки їм удосконалюється й раціоналізується система контролю оперативної діяльності транспортної компанії, що, безумовно, сприяє поліпшенню керування стосунками із замовниками та постачальниками, покращенню процесу перевезень, збільшенню вантажообігу та зростанню інвестиційної привабливості цих компаній.

Список використаних джерел

1. Гуд А. М. Організація митно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. 241 с.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17> (дата звернення: 01.06.2019).
3. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. 543 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, М. А. Зайця. 4-те вид., перероб. та доп. Київ : Освіта України, 2012. 272 с.

5. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій : постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 450. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/450-2012-%D0%BF> (дата звернення: 02.06.2019).

6. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП) від 14.11.1975. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 2004. № 4. Книга 2. Ст. 1003.

Филипенко Анастасия Сергеевна,
кандидат юридических наук
(Донецкий юридический институт МВД Украины, г. Кривой Рог)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9628-7426>

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПЕРЕМЕЩЕНИЯ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ И ГРУЗОВ ЧЕРЕЗ ТАМОЖЕННУЮ ГРАНИЦУ УКРАИНЫ

В настоящее время в государстве существует специальный государственно-правовой механизм, в соответствии с которым осуществляется государственное регулирование внешнеэкономической деятельности. Данный механизм состоит, во-первых, из организационно-структурных формирований, во-вторых, из административно-правовых средств воздействия на отношения, складывающиеся в указанной сфере. Приведённые приёмы регулятивного воздействия в отношении транспортного обеспечения внешнеэкономических операций являются предпосылкой расширения международного сотрудничества и обеспечения социально-экономического развития Украины. В ходе исследования выявлены проблемы в системе административно-правового регулирования перемещения транспортных средств и грузов через таможенную границу Украины и определены некоторые направления улучшения ситуации.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность; пошлина; таможенный контроль; административно-правовое регулирование; национальное и международное законодательство; перевозка; транспортные средства.

Filipenko Anastasiia Sergiivna,
PhD in Law
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9628-7426>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF TRANSPORT OF TRANSPORT VEHICLES AND LOANS THROUGH THE CUSTOMS BORDER OF UKRAINE

The main aspects of administrative and legal regulation of the vehicles' movement and goods across the customs border of our country are investigated. Problems in the system of administrative-legal regulation are revealed and certain directions of improvement the situation are determined. At present, the political and trade vector of our state is aimed at recognizing it as an active member of the international economic space. By significance, transport occupies one of the central places in public relations, providing the material component of the communicative sphere of society. Based on the extraordinary importance of transport, in paragraph 5 of Art. 92 of the Constitution of Ukraine stipulates that the principles of the use of transport are determined solely by the laws of Ukraine. It is the transport system that combines different regions, states into a holistic political and economic space. The movement of goods through the customs border of Ukraine is carried out by means of aviation, water, automobile, railway, pipeline transport and transmission lines, as well as mixed transportations. All imported, exported and transit goods and other items, as well as individuals, are transferred through the customs border of Ukraine under customs control. In order to ensure the implementation of customs control of vehicles and goods that are transported through the customs border of Ukraine at checkpoints at the customs border of Ukraine, within the boundary band at the state border of Ukraine, in river and sea ports, airports, railway stations, territories of enterprises, special customs zones and in other places designated by the customs authorities create customs control zones. Identification of vehicles and goods is carried out by the customs through the use of disposable special devices, holographic labels, seals, the use of digital, letter or other markings, identification marks, stamping, taking samples and samples, compiling a description of goods and vehicles, use of shipping documentation, etc.

Key words: foreign economic activity; customs; customs control; administrative and legal regulation; national and international legislation; transportation; vehicles.

Надійшла до редколегії 15.06.2019